

Koncepcja rewitalizacji Wielkiego Pieca wybrana

Platforma widokowa wraz ze ścieżką dydaktyczną, adaptacja budynku sterowni i maszynowni na cele muzealne oraz budowa nowego obiektu „zawieszonego” w powietrzu, w którym znajdzie się m.in. część ekspozycyjna i wystawiennicza oraz strefa wypoczynku i spotkań. Tak w skrócie przedstawia się zwycięska koncepcja zagospodarowania Wielkiego Pieca Huty „Pokój”.

Rozstrzygnięty został międzynarodowy konkurs ogłoszony w tym celu przez władze Rudy Śląskiej. Autorem najlepszego projektu jest „eM4. Pracownia Architektury. Brataniec” z Krakowa. Oprócz głównej nagrody finansowej w wysokości 80 tys. zł biuro zaproszone zostanie do opracowania projektu budowlanego. Prace nad nim mają ruszyć w przyszłym roku.

– Pierwszy ważny krok do rewitalizacji i adaptacji na nowe cele Wielkiego Pieca za nami. Teraz czas na opracowanie projektu budowlanego. Zgodnie z zapisami konkursu ruszamy z tym już w przyszłym roku. Na ten cel mamy w projekcie budżetu na 2020 r. zarezerwowany 1 mln zł. Przed nami także niezwykle ważne wyzwanie, jakim będzie znalezienie zewnętrznych źródeł finansowania samej inwestycji oraz czynienie starań, aby Wielki Piec jak najszybciej udało się wpisać na Szlak Zabytków Techniki. Wierzę, że nasz Wielki Piec będzie prawdziwą perełką i unikatem na skalę ogólnopolską – podkreśla prezydent Grażyna Dziedzic.

Zwycięski projekt przewiduje budowę nowego budynku głównego. Ma on powstać w miejscu dotychczasowej hali lejniczej, która była istotnym elementem zespołu Wielkiego Pieca zintegrowanym z jego konstrukcją, a została niedawno rozebrana. Nowy obiekt dzięki swojej konstrukcji ma sprawiać wrażenie zawieszonego w powietrzu.

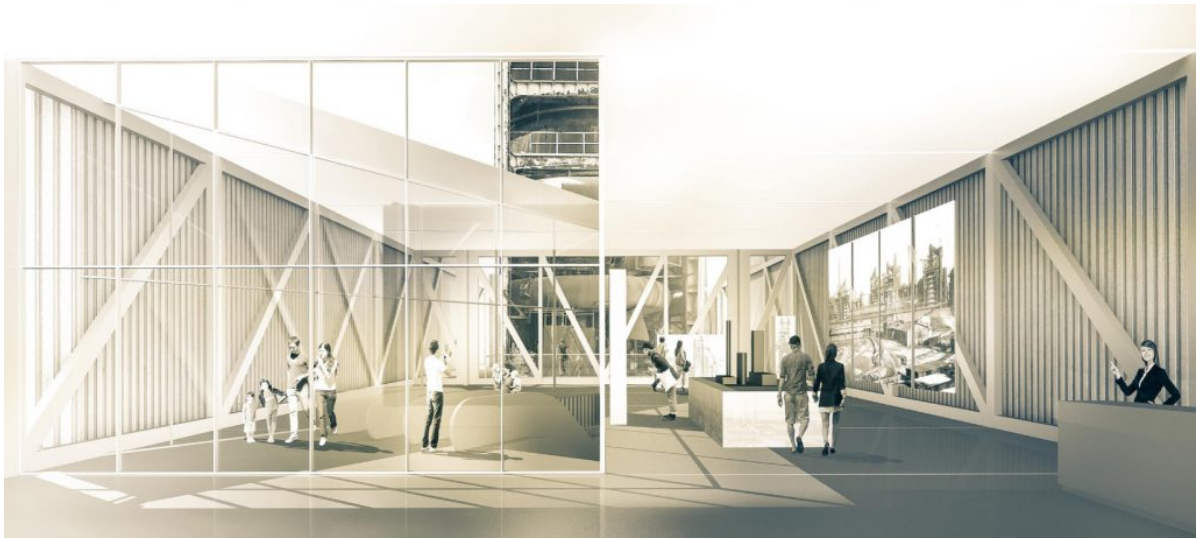
– Charakterystyczną cechą obiektów Wielkiego Pieca jest ich uniesienie ponad poziom gruntu, które wynika z technologii obróbki rud żelaza i uwarunkowań jej obsługi komunikacyjnej. Rozwiązanie takie zastosowaliśmy przy projektowaniu budynku głównego – tłumaczy Marcin Brataniec, współautor zwycięskiej koncepcji.

Wejście do budynku znajdować się ma od ul. Niedurnego. Prowadzić do niego mają schody ruchome, które nawiązują do zasady transportu technologicznego Wielkiego Pieca. Budynek w założeniu podzielony ma być na strefy: informacji wraz z kasami, wstępu, wypoczynku i spotkań oraz strefy ekspozycji i wejścia do ekspozycji struktury Wielkiego Pieca.

Charakterystyczne dla nowego budynku będzie także zadaszenie. Będzie to tzw. „zielony dach”, który pozwoli na zwiększenie powierzchni biologicznie czynnej i retencję wód deszczowych oraz ochronę termiczną. Pod budynkiem powstanie m.in. plac zabaw nawiązujący do tradycji hutniczej.

Główną atrakcją zrewitalizowanego w przyszłości Wielkiego Pieca ma być udostępnienie jego konstrukcji dla zwiedzających. Wybrana w konkursie koncepcja zakłada wytyczenie ścieżki zwiedzania poprowadzonej przez podesty i zabezpieczonej przez balustrady oraz udostępnienie konstrukcji jako wieży widokowej z platformą widokową. Trzecim istotnym elementem zwycięskiego projektu jest adaptacja na cele muzealne budynku sterowni i maszynowni.

– Jednym z wymogów stawianych uczestnikom konkursu było zastosowanie przy projektowaniu takich rozwiązań, które zachowywałyby obecną formę zabytkowych obiektów i urządzeń zespołu Wielkiego Pieca. Projektanci mieli też zastosować takie sposoby niezbędnej konserwacji, które sprowadzały by je do niezbędnego minimum – wskazuje dr inż. arch. Łukasz Urbańczyk, miejski konserwator zabytków, a zarazem przewodniczący 8-osobowego Sądu Konkursowego, który oceniał złożone prace.

Podczas oceny prac, które dostały się do finału konkursu, Sąd Konkursowy pod uwagę brał także aspekt finansowy. – Przy wyborze projektu na zagospodarowanie Wielkiego Pieca, jak i

każdego innego obiektu tego typu, trzeba brać pod uwagę nie tylko walory wizualne i funkcjonalne, ale również finanse – podkreśla Peter Backes, członek Sądu Konkursowego i wieloletni pracownik zabytkowej huty w Völklingen, która w 1994 roku została wpisana na listę dziedzictwa kulturowego UNESCO i jest punktem startowym Europejskiego Szlaku Dziedzictwa Przemysłowego (ERIH). – Inwestycję trzeba wybudować, a potem również utrzymać, co generuje duże wydatki i musimy być pewni, że miasto będzie w stanie je ponieść – zastrzega. Według szacunków, które ujęte zostały w warunkach konkursu, koszt rewitalizacji oraz adaptacji Wielkiego Pieca na nowe cele ma nie przekroczyć 40 mln zł.

Oprócz przyznania głównej nagrody finansowej w wysokości 80 tys. zł autor zwycięskiej koncepcji zostanie teraz zaproszony do podpisania umowy na wykonanie projektu architektoniczno-budowlanego zagospodarowania Wielkiego Pieca.

– Jest to spełnienie jednego z marzeń, aby móc zaprojektować rewitalizację obiektu poprzemysłowego na Śląsku. Jakiś czas temu wraz z żoną udaliśmy się na wycieczkę do Zagłębia Ruhry i wtedy oglądając tam obiekty postindustrialne pomyśleliśmy o tym, jak dobrze by było móc zrealizować takie zadanie w naszym kraju – mówi Marcin Brataniec.

Podczas dzisiejszego rozstrzygnięcia konkursu, które miało miejsce na Stacji Biblioteka w Rudzie Śląskiej – Chebziu, wręczone zostały także nagrody dla pozostałej czwórki finalistów oraz cztery wyróżnienia dla innych prac, które startowały w konkursie. Nagrodzone i wyróżnione koncepcje można do 19 grudnia oglądać na Stacji Biblioteka podczas wystawy pokonkursowej.

Sam konkurs, który został ogłoszony we współpracy ze Stowarzyszeniem Architektów Polskich, składał się z kilku etapów. W pierwszym, do 24 maja, pracownie projektowe zainteresowane przygotowaniem koncepcji zagospodarowania Wielkiego Pieca zgłaszały swój udział w konkursie. Po

weryfikacji formalnej nadesłanych zgłoszeń do kolejnego etapu przeszło aż 96 pracowni, z których 28 przygotowało opracowania studialne. Składały się one z części graficznej, opisowej i cyfrowej, przedstawiającej koncepcję zagospodarowania Wielkiego Pieca.

Oceny nadesłanych opracowań i kwalifikacji podmiotów do kolejnego etapu dokonywał 8-osobowy Sąd Konkursowy. W jego skład wchodziło czterech sędziów Stowarzyszenia Architektów Polskich, Zastępca Śląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków oraz dwóch przedstawicieli Europejskiego Szlaku Dziedzictwa Przemysłowego – ERIH. W ostatnim etapie konkursu, którego rozstrzygnięcie miało miejsce dziś, finaliści musieli uszczegółowić swoje wcześniejsze prace.

Przypomnijmy, że miasto stało się formalnym właścicielem Wielkiego Pieca pod koniec 2018 r. Wtedy nastąpiła zamiana nieruchomości ze spółką Stalmag, która otrzymała prawo użytkowania wieczystego gruntu wraz z prawem własności budynku Bramy II, czyli byłej portierni Huty „Pokój”. W zamian, na takich samych zasadach, miasto nabyło obiekt Wielkiego Pieca wraz z całą infrastrukturą towarzyszącą. Różnica w wartościach obu nieruchomości wynosiła ponad 90 tys. zł.

W miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego Rudy Śląskiej działki, na których stoi Wielki Piec, są oznaczone symbolem 34 UP, co oznacza tereny zabudowy usługowej o charakterze publicznym z przeznaczeniem gruntów pod obiekty usługowe, przede wszystkim kulturalne, rekreacyjne czy gastronomiczne.

– Taki rodzaj zagospodarowania przewidzieliśmy w konkursie – mówi dr inż. arch. Łukasz Urbańczyk. – Wielki Piec ma być dostępny dla mieszkańców, którzy znajdą tutaj miejsce na to, by odpocząć np. przy filiżance kawy, posłuchać koncertu, obejrzeć wystawę czy popatrzeć na piękną panoramę Śląska. Ze szczytu Wielkiego Pieca można dojrzeć nawet Beskidy – zauważa.

Przypomnijmy, że Wielki Piec Hutniczy wchodził pierwotnie w skład zabudowań nowobytomskiej Huty „Pokój”, która została założona w 1840 roku. Wielki Piec uruchomiono w 1968 roku, co zarejestrowała nawet Polska Kronika Filmowa. Wzniesiono go w głębi zakładu, a następnie przesunięto we właściwą lokalizację za pomocą stalowych lin. Budowa urządzenia trwała zaledwie 105 dni, zamiast szacowanego 1,5 roku.

Po niespełna 20 latach funkcjonowania Wielki Piec okazał się przestarzały i nieefektywny, w związku z czym zdecydowano o jego modernizacji. Prace remontowe ukończono w 1987 roku. Zmieniono wówczas profil produkcyjny urządzenia, przedstawiając je na wytop żelazomanganu. Huta „Pokój” była wtedy jedynym w kraju producentem tego stopu.

Kolejna modernizacja urządzenia miała miejsce w latach 1995-1997, jednak na wznowienie produkcji zdecydowano się dopiero w 2004 roku. Obiekt przejęło wówczas Konsorcjum „Eurostal Inwestycje”, przekształcone wkrótce w Stalmag Sp. z o.o. Wysoka awaryjność urządzenia oraz negatywny wpływ odpadów produkcyjnych na środowisko szybko zdecydowały o ostatecznym wygaszeniu Wielkiego Pieca, co nastąpiło w lutym 2005 roku. Pod koniec 2012 r. decyzją Śląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Katowicach wpisany został do rejestru zabytków.